



ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
ÖZEL EĞİTİM DERGİSİ

Cilt : 17
Sayı : 3
Yıl : 2016

Ankara
2016

ANKARA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ ÖZEL EĞİTİM DERGİSİ

Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education

2016

Cilt: 17

Sayı: 3

Nisan, Ağustos, Aralık aylarında olmak üzere yılda üç kez yayınlanmaktadır.

Yayın Türü

Akademik-Bilimsel Dergi

Yayın Sahibi

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Adına Fakülte Dekanı
Prof. Dr. Fatma HAZIR BIKMAZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Doç. Dr. Hatice BAKKALOĞLU

Editör

Doç. Dr. Hatice BAKKALOĞLU

Editör Yardımcısı

Yard. Doç. Dr. Bahar KEÇELİ KAYSILI
Öğr. Gör. Dr. Meral Çilem ÖKÇÜN AKÇAMUŞ
Araş. Gör. Dr. Şeyda DEMİR
Araş. Gör. Dr. Zeynep BAHAP KUDRET

Teknik Koordinasyon Sorumluları

Araş. Gör. Gamze ALAK
Araş. Gör. Hatice AKÇAKAYA

Akademik Danışmanlar Kurulu (Soyadına Göre Alfabetik Sırada)

Prof. Dr. Funda ACARLAR	Prof. Dr. Sema KANER
Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE	Doç. Dr. Necdet KARASU
Prof. Dr. Füsün AKKÖK	Prof. Dr. Tevhide KARGIN
Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN	Yard. Doç. Dr. Bahar K. KAYISILI
Prof. Dr. Ayla AYSEV SOYKAN	Prof. Dr. Gönül KIRCAALİ-İFTAR
Doç. Dr. Hatice BAKKALOĞLU	Prof. Dr. Ahmet KONROD
Doç. Dr. Berrin BAYDIK	Prof. Dr. Paul MILLER
Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK	Prof. Dr. Elif TEKİN-İFTAR
Prof. Dr. Figen ÇOK	Prof. Dr. E. Rüya ÖZMEN
Prof. Dr. İbrahim H. DİKEN	Prof. Dr. Mehmet ÖZYÜREK
Prof. Dr. Dilek ERBAŞ	Prof. Dr. Bülbin SUCUOĞLU
Doç. Dr. Cevriye ERGÜL	Prof. Dr. Jane SQUIRES
Prof. Dr. Süleyman ERİPEK	Prof. Dr. Seyhun TOPBAŞ
Doç. Dr. Kimberly GILBERT	Prof. Dr. Yıldız UZUNER
Yard. Doç. Dr. İ. Birkan GÜLDENOĞLU	Prof. Dr. Nihal VAROL ÖZYÜREK

Sürdürüm ve İletişim

Tel: 0 (312) 363 33 50 / Dahili: 3008-2043 Fax: 0 (312) 363 61 45

E-posta: ozelegitimdergisi@gmail.com

Bu dergi 1995 yılından beri hakemli bir dergi olarak yayınlanmaktadır.
Tüm hakkı saklıdır. Bu derginin tamamı ya da dergide yer alan bilimsel çalışmaların bir kısmı ya da tamamı 5846 yasanın hükümlerine göre Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanlığının yazılı izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

Araştırma Makaleleri

- Burcu KILIÇ TÜLÜ*
Cevriye ERGÜL Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Duyguları Tanıma Becerileri..... 207
- Çığıl AYKUT*
Necdet KARASU
Gamze KAPLAN Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Üstbiliş Farkındalıklarının Tespiti 231
- Engin YILMAZ*
E. Sema BATU Farklı Branştan İlkokul Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, Yasal Düzenlemeler ve Kaynaştırma Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri..... 247
- Sedef TÜMEĞ*
Elif SAZAK PINAR Zihin Yetersizliği Olan Öğrencilere Madeni Paraların Öğretiminde Zihin Yetersizliği Olan Bir Akran Tarafından Sunulan Eşzamanlı İpucuyla Öğretim Yönteminin Etkililiği..... 269
- Deniz TEKİN ERSAN*
Mine KİZİR Williams Sendromu Olan Bireylerin Ailelerinin Deneyimlerinin ve Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi..... 299
- Zeynep BAHAP KUDRET*
Berrin BAYDIK Başarılı ve Başarısız Dördüncü Sınıf Okuyucularının Okuduğunu Anlama ve Özetleme Becerileri 317

Derleme Makaleleri

- Bora GÖRGÜN-*
Macid Ayhan MELEKOĞLU Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Bireylerin Fiziksel Aktivitelerine İlişkin Yapılan Çalışmaların Gözden Geçirilmesi 347
- Gökhan TÖRET*
E. Rüya ÖZMEN Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Karşılıklı Taklit Eğitimi 377

Kongre ve Sempozyum Duyuruları

Özel Eğitim Dergisi Yazım Kuralları

Hakemler Kuruluna Teşekkür

İsteme Adresi: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
06590 Cebeci - ANKARA

Tel: 0 (312) 363 33 50/3008-2043 **Faks:** 0 (312) 363 61 45

CONTENTS

Research Articles

- Burcu KILIÇ TL*
Cevriye ERGÜL Recognition of Emotions in Children with Learning Disabilities 207
- ıęil AYKUT*
Necdet KARASU
Gamze KAPLAN Determining Metacognitive Awareness of Special Education Teacher Candidates 231
- Engin YILMAZ*
E. Sema BATU Opinions of Primary School Teachers about Individualized Education Programme,
Legal Regulation and Inclusion Implementation 247
- Sedef TMEę*
Elif SAZAK PINAR The Effectiveness of Simultaneous Prompting Teaching Procedure on Teaching
Coins to Students with Intellectual Disabilities by a Peer with Intellectual
Disabilities..... 269
- Deniz TEKİN ERSAN*
Mine KİZİR Determining Experiences and Difficulties of Parents Who Have Children with
Williams Syndrome 299
- Zeynep BAHAP KUDRET*
Berrin BAYDIK Reading Comprehension and Summarizing Skills of Successful and Unsuccessful
Fourth Grade Readers..... 317

Review Articles

- Bora GÖRGÜN-*
Macid Ayhan MELEKOğLU Review of Studies on Physical Activities of Individuals with Autism Spectrum
Disorders (ASD)..... 347
- Gökhan TRET*
E. Rya ZMEN Reciprocal Imitation Training for Children with Autism Spectrum Disorders 377

Announcement for Conferences and Symposium

Notes for Contributors

Thanks to Editorial Board

Address: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi zel Eğitim Bölümü
06590 Cebeci - ANKARA

Phone: 0 (312) 363 33 50/3008-2043 **Fax:** 0 (312) 363 61 45

Editörden...

Sevgili Okurlarımız,

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi'nin 2016 Aralık 17. cilt 3. sayısında tekrar karşınızda olmamızın heyecanını yaşıyorum. Her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da emeği geçen yazarlarımıza, hakemlerimize, okurlarımıza ve Akademik Danışma Kurulu'muza teşekkür ediyorum. Öncelikle bu sayımızdaki heyecan verici gelişmeleri ve/veya değişiklikleri sizlerle paylaşmak istiyorum. İlk olarak, dergimizi bu sayıdan itibaren **Ulakbim Dergi Sistemi (UDS)** (<http://dergipark.gov.tr/ozelegitimdergisi>) üzerinden yayımlamaya başlıyoruz. Bu nedenle bu tarihten itibaren artık Ankara Üniversitesi'nin Açık Dergi Sistemi (ADS) ve Ulakbim üzerinden makale kabulü gerçekleştiremeyeceğimizi belirtmek istiyorum. Ancak daha öncede kullanılan bu iki sistemde hakemlik süreci devam eden makalelere ilişkin çalışmalar, hakemlik süreçleri tamamlanmaya kadar aynı sistemler üzerinden sürdürülecektir. Bu sayıdan itibaren dergimize göndereceğiniz çalışmalarınızı UDS üzerinden yükleyebileceksiniz. Yine UDS üzerinden dergimizin yeni **Yayın ve Yazım Kuralları** ile **Örnek Şablonuna** da ulaşabileceksiniz. Ayrıca dergimizin hakem değerlendirme formlarının **araştırma**, **derleme** ve **tek denekli** çalışmalar için yenilendiğini ve yeni başvurularda **Telif Hakkı Devir Formu** doldurulması gerektiğini de sizlere bildirmek istiyorum. İkinci olarak, bu sayımızdan itibaren değerlendirme süreçlerini tamamlayan ve editöryal okuması bitirilerek mizanpajı yapılan çalışmalar Digital Object Identifier (DOI) numarası verilerek **erken görünüm (online-first)** olarak **Erken Görünüm** sayfasında yayımlanmaya başlamıştır. Böylece süreci tamamlanan çalışmaların derginin yayım tarihi beklenmeksizin yayımlanmasıyla, yazarlarımızın hak kayıplarının önüne geçebileceğiz. Son olarak, bu sayımızda yer alan çalışmaların kısa özetlerini dikkatinize sunmak istiyorum.

Bu sayımızda yer alan ilk araştırma **Burcu KILIÇ TULU** ve **Cevriye ERGÜL** tarafından yürütülen **“Öğrenme Güçlüğü Olan Çocukların Duyguları Tanıma Becerileri”** adlı çalışmadır. Bu çalışmada öğrenme güçlüğü olan ve normal gelişim gösteren çocukların duyguları tanıma becerileri ve isimlendirme süreleri karşılaştırılmıştır. Çalışma grubunu 3.-5. sınıfa devam eden 60 öğrenme güçlüğü olan ve 60 normal gelişim gösteren çocuk oluşturmuştur. Değerlendirmeler **“Sözel Olmayan İpuçlarını Algılama Becerilerini (SOİAB) Değerlendirme Aracı”** kullanılarak yapılmıştır. Çocuklardan, değerlendirme aracında yer alan 6 duyguyu (mutluluk, üzüntü, kızgınlık, korku, şaşkınlık ve tikslenme) isimlendirmeleri istenmiştir. Analizler sonucunda, öğrenme güçlüğü olan çocukların duyguları tanımada normal gelişim gösteren akranlarından daha düşük performans gösterdikleri ve duyguları daha yavaş isimlendirdikleri; mutluluğun tüm çocuklar tarafından en doğru yanıtlanan duygu olduğu; korkunun ise en sık şaşkınlıkla karıştırıldığı bulunmuştur.

“Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Üstbilgi Farkındalıklarının Tespiti” adlı ikinci araştırma **Çiğil AYKUT**, **Necdet KARASU** ve **Gamze KAPLAN** tarafından yürütülen bir çalışmadır. Araştırmacılar bu çalışmada özel eğitim bölümlerinde eğitim almakta olan öğretmen adaylarının üstbilgi farkındalıklarının tespitinin yanı sıra üstbilgi farkındalık ile akademik başarı arasındaki ilişki ve diğer değişkenlere göre gruplar arası farklılıkların tespitini hedeflemişlerdir. Çalışmanın sonucunda özel eğitim bölümü öğrencilerinin akademik not ortalamaları ile üstbilgi farkındalıkları arasında ters yönde bir ilişki tespit edilmiş ve bunun incelenmesi gerektiği öne sürülmüştür. Çalışmada ayrıca sınıf düzeyleri, not ortalaması ve mezun olunan lise bakımından gruplar arasında farklılıklar olduğu bulunmuştur.

Engin YILMAZ ve **Emine Sema BATU** tarafından yürütülen üçüncü araştırma **“Farklı Branştan İlkokul Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı, Yasal Düzenlemeler ve Kaynaştırma Uygulamaları Hakkındaki Görüşleri”** adını taşımaktadır. Sınıf öğretmenliği, özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, İngilizce öğretmenliği ve rehberlik branşlarından öğretmenlerin katıldığı çalışmanın verileri 17 öğretmen ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiştir. Araştırma sonucunda özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde yaşanan sorunlar daha çok; sınıf mevcutlarının özel gereksinimli öğrencilere göre düzenlenmemesi, eğitsel değerlendirme, tanılama ve yerleştirmede problemlerin olması, süreç içerisindeki kişilerin yeterince bilgilendirilmemesi, velilerin çocuklarının özel durumlarını kabul etmemeleri, normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum ve davranışlar sergilemeleri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çalışmada ayrıca, BEP ile ilgili genel olarak bilgi sahibi olunduğu, BEP geliştirme sürecinde sorumlulukların yerine getirildiği, rehberlik servisi ve okul idaresinden gerekli desteğin özel gereksinimli bireylere sağlandığı sonucu elde edilmiştir.

Bu sayıda yer alan dördüncü araştırma **Sedef TÜMEĞ** ve **Elif SAZAK PINAR** tarafından yürütülen **“Zihin Yetersizliği Olan Öğrencilere Madeni Paraların Öğretiminde Zihin Yetersizliği Olan Bir Akran Tarafından Sunulan Eşzamanlı İpucuyla Öğretim Yönteminin Etkililiği”** adlı çalışmadır. Araştırmada tekdenekli araştırma yöntemlerinden, yoklama evreli denekler arası çoklu yoklama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya yaşları 12 ile 13 arasında değişen ve zihin yetersizliği olan üç öğrenen akran ile 16 yaşında zihin yetersizliği olan bir öğretmen akran katılmıştır. Araştırmanın sonucunda; hafif düzeyde zihin yetersizliği olan öğretmen akranın zihin yetersizliği olan öğrenen akranlara madeni paraları öğretirken eşzamanlı ipucuyla öğretim

yöntemini güvenilir bir şekilde uyguladığı, madeni paraları öğretmede eşzamanlı ipucuyla öğretim yönteminin etkili olduğu, öğrenen akranların kazandıkları becerilerin kalıcılığını öğretim sona erdikten beş, yedi ve 10 gün sonra koruyabildikleri ve öğrencilerin madeni paraları gösterme veya söyleme becerisini farklı kişilere genelleyebildikleri bulunmuştur.

“Williams Sendromu Olan Bireylerin Ailelerinin Deneyimlerinin ve Karşılaştıkları Güçlüklerin Belirlenmesi” adlı beşinci araştırma, Deniz TEKİN ERSAN ve Mine KIZIR tarafından yürütülen bir nitel çalışmadır. Araştırmaya beş Williams Sendromu olan bireyin ailesi katılmıştır. Araştırmada veriler, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılarak telefon aracılığı ile toplanmıştır. Veriler betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; katılımcıların tümünün Williams Sendromu olan bir çocuğa sahip olmayı zor bir deneyim olarak değerlendirdikleri, çocuklarının geleceğine yönelik kaygı taşıdıkları, ailelerin özellikle çocuklarının davranış problemlerine dair güçlük yaşadıkları, ayrıca eğitim ve sağlık alanında uzmanların konu hakkındaki bilgilerinin yetersizliği, sahip oldukları olumsuz tutumlar ve aynı zamanda verilen hizmetlerin yetersizliği ile ilgili görüşler öne sürdükleri bulunmuştur.

Zeynep BAHAP KUDRET ve Berrin BAYDIK tarafından yürütülen altıncı araştırma “Başarılı ve Başarısız Dördüncü Sınıf Okuyucularının Okuduğunu Anlama ve Özetleme Becerileri” adını taşımaktadır. Çalışmaya 122 başarılı ve 122 başarısız okuyucu olmak üzere, toplam 244 dördüncü sınıf öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin yazılı özetlerindeki biçimbirimbilgisi/sözdizimi [Ortalama Sözce Uzunlukları (OSU)] ve sözcük dağarcıkları da [Farklı Sözcük Sayısı (FSÖZS)] karşılaştırılmıştır. Ayrıca, okuduğunu anlama puanları, özetleme puanları, OSU ve FSÖZS arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, zayıf okuyucuların tüm soru türlerini yanıtlamada akranlarından daha başarısız olduklarını göstermiştir. Bununla birlikte, her iki gruptaki öğrencilerin de en çok ana düşünceyi bulma ile kişisel bilgi ve deneyimlerini kullanarak çıkarım yapma sorularında güçlük çektikleri belirlenmiştir. Zayıf okuyucuların özetlemenin tüm alt becerilerinde, ayrıca OSU ve FSÖZS ölçümlerinde akranlarından daha fazla güçlüğe sahip oldukları görülmüştür. Özetleme, biçimbirimbilgisi/sözdizimi (OSU) ve sözcük dağarcığı (FSÖZS) değişkenlerinin okuduğunu anlama üzerindeki etkisi incelenmiş ve biçimbirimbilgisi/sözdiziminin okuduğunu anlamayı en iyi yordayan değişken olduğu bulunmuştur.

Dergimizin bu sayısında yer alan ilk derleme çalışma Bora GÖRGÜN ve Macid Ayhan MELEKOĞLU'nun “Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Bireylerin Fiziksel Aktivitelerine İlişkin Yapılan Çalışmaların Gözden Geçirilmesi” adlı çalışmasıdır. Araştırmada Türkiye’de ve dünyada otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan bireylerin fiziksel aktivitelerine ilişkin 2004-2014 yılları arasında yapılan tez ve makale çalışmalarının gözden geçirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla farklı veri tabanları taranmış ve konuyla ilgili 16 tez ve hakemli dergilerde yayınlanan 33 makaleye ulaşılmış ve bu çalışmalar dört kategoride incelenmiştir. “OSB olan bireylerin fiziksel aktivitelerini karşılaştırma” kategorisinde altı, “fiziksel aktivite programının OSB olan bireyler üzerine etkisi” kategorisinde 26, “fiziksel aktiviteye yönelik ailelerin ve öğretmenlerin görüşleri” kategorisinde altı ve “fiziksel aktivite programlarının niteliklerini belirleme ve artırmaya yönelik çalışmalar” kategorisinde 11 çalışma yer almıştır. Sonuçlar fiziksel aktivitenin OSB olan bireylerin gelişimlerine olumlu katkı sağladığını, ülkemizde yapılan çalışmaların fiziksel aktivitenin etkisi üzerine yoğunlaştığını ve fiziksel aktivite programlarının niteliği, farklı yetersizlik gruplarındaki bireylerle fiziksel aktivite düzeylerinin karşılaştırılması gibi farklı alanlarda çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermiştir.

Gökhan TÖRET ve E. Rüya ÖZMEN tarafından kaleme alınan dergimizdeki son derleme çalışması ise “Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklarda Karşılıklı Taklit Eğitimi” adını taşımaktadır. Bu çalışmada, son yıllarda ilgili araştırmalar çerçevesinde Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan çocuklara taklit becerileri eğitiminde etkili olduğu bildirilen Karşılıklı Taklit Eğitimi’nin (Reciprocal Imitation Training; Ingersoll, 2008) incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, ilk olarak Karşılıklı Taklit Eğitimi’ne (KTE) ilişkin kuramsal çerçeveye yer verilmiş; ikinci olarak, KTE teknikleri ve uygulama adımları tanıtılmıştır. Üçüncü olarak, OSB olan çocukların taklit becerileri edinim veya kendiliğinden kullanım düzeyleri üzerinde KTE’nin etkililiğini inceleyen ilgili araştırma bulguları sunularak alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır. Dördüncü ve son olarak, alanyazın doğrultusunda, Türkiye’de OSB olan çocuklara taklit becerileri öğretimine yönelik araştırma ve uygulama önerilerinde bulunulmuştur.

Dergimizin hem zamanında çıkması hem de yeni sisteme geçişi için yoğun çaba harcayan Editörler Kurulu’nda yer alan çalışma arkadaşlarım Editör Yardımcıları Yard. Doç. Dr. Bahar KEÇELİ KAYISILI, Öğr. Gör. Dr. Meral Çilem ÖKCÜN-AKÇAMUŞ, Araş. Gör. Dr. Şeyda DEMİR, Araş. Gör. Dr. Zeynep BAHAP KUDRET ile Teknik Koordinasyon Sorumluları Araş. Gör. Gamze ALAK ve Araş. Gör. Hatice AKÇAKAYA’ya sizlerin huzurunda çok teşekkür ediyorum. Sonsuz enerjileri ve sabırları ile en zor zamanlarda bile çalışmalarımıza keyif ve heyecan katıyorlar.

Siz okurlarımıza, yazarlarımıza ve hakemlerimize katkılarınız için bir kez daha teşekkür ediyorum ve bu geçiş sürecinde karşılaşılabileceğimiz küçük sorunlar için anlayış göstermenizi rica ederek saygılarımı sunuyorum...

Doç. Dr. Hatice Bakkaloğlu